

Program för den nationella minoriteten tornedalingar

Malmö stad

Innehållsförteckning

Program för den nationella minoriteten tornedalingar	3
Inledning.....	3
Utgångspunkter.....	4
Arbetsformer	4
Övergripande mål.....	5
3. Kommunanställdas medvetenhet om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter enligt lagen ska höjas.....	5
4. Tillgång till äldreomsorg på meänkieli ska vid efterfrågan möjliggöras	6
5. Möjligheter för den tornedalska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur i Sverige ska främjas.....	6
6. Utveckling och användning av meänkieli för meänkielitalande Malmöbor ska möjliggöras	6
7. Barns och unga möjligheter till utveckling av kulturell identitet ska beaktas	6
Uppföljning	7

Program för den nationella minoriteten tornedalingar

Inledning

Kommunfullmäktige i Malmö stad har under 2013 beslutat om policy avseende

Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter (STK-2013-1182). Efter att lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) förstärktes den 1 januari 2019 har kommunstyrelsen beslutat om en revidering av policyn (STK-2019-1013). Revideringen har gjorts för att policyn ska överensstämma med den förstärkta lagen och har gjorts i samråd med de nationella minoriteterna i Malmö stad.

I policyn finns en sammanställning av lagstiftning och styrdokument som arbetet med nationella minoriteter grundar sig på. I policyn framkommer också att det vid behov ska kompletteras med program eller handlingsplaner för respektive minoritetsgrupp i samråd med de nationella minoriteterna. Stadskontoret har valt att benämna dessa styrdokument för program istället för handlingsplan då dessa är strategiska dokument för ett visst område och innehåller inriktningar och långsiktiga mål. Detta är programmet för minoriteten tornedalingar.

Programmet är långsiktigt och av övergripande karaktär och beskriver inriktning för Malmö stads fortsatta arbete med nationella minoriteter utifrån rådande lagstiftning. Programmet har tagits fram i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund.

Bakgrund

Tornedalingarna är den minst kända av de nationella minoriteterna och har sitt ursprung i området vid Torne älv och dess biflöden, på båda sidorna om den svensk-finska gränsen. Tornedalingar är erkända som nationell minoritet och meänkieli är erkänt som ett nationellt minoritetsspråk. I Sverige talas meänkieli främst i kommunerna Gällivare, Haparanda, Pajala, Kiruna och Övertorneå, men många har också flyttat söderut från de ursprungliga områdena och idag bor det personer som talar meänkieli över hela Sverige. Alla identifierar sig dock inte som tornedalingar, en del identifierar sig som lantalaiset eller kväner, beroende på vilket område de kommer ifrån eller lever i. Meänkieli består framför allt av tre dominerande varieteter – tornedalsvarietet, gällivarevarietet och lannankieli.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) trädde i kraft 2010. Lagen förstärktes den 1 januari 2019 (SFS 2018:1367) och de nationella minoriteternas rättigheter har därigenom utökats. Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3). I språklagen (2009:600) anges de nationella minoritetsspråken som jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Innehållet i lagstiftningen och Malmö stads ansvar tydliggörs i detta programs inriktning som utgår ifrån rådande lagstiftning.

Det minoritetsgrupperna har gemensamt är att de under lång tid befolkat Sverige, att de

utgör grupper med uttalad språklig och kulturell tillhörighet samt att de har en vilja att behålla sin identitet. Språkrådet, Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget genomförde en undersökning 2015 vars syfte var att följa befolkningens kunskap om och attityd till de nationella minoriteterna över tid.

I undersökningen framkommer det att en stor del av befolkningen i Sverige inte känner till de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken varför det är av stor vikt att insatser från majoritetssamhället genomförs för att synliggöra nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Antalet tornedalingar i Malmö kan inte anges i och med att registrering av etnisk tillhörighet inte är tillåten i Sverige. Det finns också en självidentifikationsprincip som innebär att varje individ själv avgör om hen tillhör en nationell minoritet.

Utgångspunkter

Utgångspunkterna är lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) och policyn avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter (STK-2013-1182).

Arbetsformer

Malmö stad har ett ansvar att samråda, samordna och utveckla arbetet med nationella minoriteter i Malmö stad utifrån rådande lagstiftning. Vid framtagandet av programmet var Stadskontoret ansvarig.

Uppdraget innebär bland annat att genom samråd med minoritetsgrupperna identifiera behov av tjänster och service och att utifrån lagstiftningen informera minoritetsgruppen, personal i Malmö stad och övriga Malmöbor om de rättigheter och skyldigheter som lagen medför. Samtliga nämnder och förvaltningar i Malmö stad har ansvar att ta fram konkreta mål och åtaganden i relation till detta program.

Samråd

I lagstiftningen beskrivs att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och att samråd med de nationella minoriteterna ska ske så långt det är möjligt. Syftet med samrådet är att tillsammans med minoriteten finna utvecklingsmöjligheter och behov hos minoriteten i kommunen.

Samråd ska enligt lagen ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. Malmö stad ska särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Det finns ingen information i lagstiftningen om hur ett samråd i praktiken ska gå till och därmed blir de lokala förutsättningarna den viktigaste utgångspunkten. För Malmö stad kan samråd med tornedalingar i Malmö först bli aktuellt då det finns en identifierad grupp att nå

och när det finns en efterfrågan från minoritetsgruppen, vilket det i nuläget inte finns. Kunskapen om minoritetssituationen för tornedalingar i Malmö stad är oklar, vilket påverkar möjligheten att på initiativ från minoritetsgruppen bygga upp en struktur kring arbetet.

Information

En central del i lagen handlar om att sprida information till minoritetsgruppen, kommunanställda och övriga Malmöbor.

Övergripande mål

Målet med föreliggande program är att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter utifrån rådande lagstiftning samt att tydliggöra Malmö stads inriktningar kring dessa frågor.

Inriktningar utifrån rådande lagstiftning

Inriktningarna är framtagna med utgångspunkt ifrån den rådande lagstiftningen gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk.

1. Den nationella minoriteten tornedalingar ska informeras om sina rättigheter enligt denna lag

I och med att registrering av etnisk bakgrund inte är tillåten i Sverige finns det i nuläget ingen befintlig grupp tornedalingar på lokal nivå att nå ut till och därmed blir ett sätt att nå ut för Malmö stad via stadens hemsida.

På malmo.se finns en informationstext om de nationella minoriteternas rättigheter och stadens arbete med att tillgodose dessa. För den som önskar information om rättigheterna på meänkieli finns en länk till Länsstyrelsens Skånes hemsida där information finns tillgänglig på alla nationella minoritetsspråk.

2. Malmöbornas medvetenhet om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter enligt lagen ska höjas

Malmö stad ska verka för att synliggöra nationella minoriteter vid olika arrangemang där information kan spridas till allmänheten. Svenska Tornedalingars riksförbund kan vid önskemål vara behjälpliga med att höja Malmöbornas kunskaper kring tornedalingarnas historia, kultur och framtid genom informationsinsatser.

3. Kommunanställdas medvetenhet om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter enligt lagen ska höjas

Malmö stad ska verka för att medarbetarnas kunskaper kring området ska höjas genom att utbildningar anordnas i lagstiftningen gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utbildningarna sker i samarbete med Länsstyrelsen i Stockholm och när det finns möjlighet med representanter från respektive minoritet.

4. Tillgång till äldreomsorg på meänkieli ska vid efterfrågan möjliggöras

Minoritetens önskemål är i nuläget inte kända för Malmö stad, vilket är en förutsättning för att kunna identifiera behovet. Om behov skulle uppstå ska Malmö stad verka för att det finns äldreomsorg helt eller till väsentlig del på meänkieli om det finns att tillgå personal med den kompetensen.

Malmö stad ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till service och omvårdnad på minoritetsspråk.

Malmö stad ska också beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

5. Möjligheter för den tornedalska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur i Sverige ska främjas

Malmö stad ska verka för att synliggöra nationella minoriteter i olika kulturella arrangemang och genom det nå ut till den berörda minoriteten, Malmöbor och kommunanställda.

Malmö stad var en av de första städerna i Sverige som uppmärksammade tornedalingarnas egen flaggdag den 15 juli och det ämnar fortgå. Kväners och lantalaisets flaggdag är den 16 mars.

Svenska Tornedalingars Riksförbund kan vara en samarbetspartner för att sprida kunskap om tornedalingarnas bakgrund, kultur och framtid.

6. Utveckling och användning av meänkieli för meänkielitalande Malmöbor ska möjliggöras

Malmö stad ska verka för att ge Malmöbor rätt att använda meänkieli i sina skriftliga och muntliga kontakter med Malmö stad. Vid efterfrågan ska Malmö stad verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i meänkieli.

En förutsättning för att ovanstående ska kunna genomföras är att Malmö stad har tillgång till personal som både är behörig att ta hand om den enskildes angelägenhet samt behärskar språket.

7. Barns och unga möjligheter till utveckling av kulturell identitet ska beaktas

Minoritetsspråket är en del av kulturen och där har modersmålsundervisning i Malmö stads grundskolor stor betydelse varav information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk är av stor vikt.

Malmö stads förskolor ska ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och det egna nationella minoritetsspråket, om barnet tillhör en nationell minoritet.

Malmö stads förskolor ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet.

Malmö stad ska verka för att ge sin personal i förskola, förskoleklass och skola särskilda kunskaphöjande insatser om de nationella minoriteternas rättigheter, språk, kultur och historia.

En samarbetspartner för detta område är tornedalingarnas ungdomsförbund Met Nuoret, som grundades 2014.

Uppföljning

Det fortlöpande arbetet följs upp inom ramen för uppsiktsplikten hos ansvarig förvaltning i Malmö stad och i samråd med tornedalska Malmöbor och/eller Svenska Tornedalingars Riksförbund.

Översyn av programmet ska ske av ansvarig nämnd i slutet av varje mandatperiod, för att se om det finns behov av att revidera programmet. Detta, samt eventuell revidering, görs i samråd med tornedalska Malmöbor och/eller Svenska Tornedalingars Riksförbund.